

Ep. 2 - Sigve Knutson

Innledning Kåre Magnus: Hva er det som gjør at kunst er så viktig for mennesket? KORO - kunst i offentlig rom - lager kunst der jeg og du er. Den befinner seg på steder der folk ferdes og oppholder seg. Som en mental fartshump bremser kunstverkene oss ned, og gjør oss oppmerksom på noe vi kanskje ellers hadde gått forbi. Hvordan tenker og jobber en kunstner? Jeg heter Kåre Magnus Bergh, jeg er kunstner og programleder. Og dette er Verksted.

Fortellerstemme Kåre Magnus: Ei ung jente holder godt fast i hånda til faren sin idet de skritter forsiktig mot dørene til Nic Waal-klinikken i Oslo. Hun har hatt det vanskelig lenge, og nå skal hun få snakke med noen som kanskje kan hjelpe henne. På plenen utenfor står det en skulptur som kan se litt ut som et tre av metall, med masse sirkler som kommer opp og ut av stammen. De må vente litt på deres tur, og jenta klatrer rundt i skulpturen. Konsentrert griper hun fast i den glatte overflaten, vil komme seg opp. Et øyeblikk glemmer hun seg selv. Skulpturen heter Aluminium Sculpture no. 3, og er laget av Sigve Knutson for KORO. Nic Waal er en poliklinikk for psykisk helsevern for barn og unge fra 0 til 16 år. Hvordan er det å lage et kunstverk som man vet kommer til å møtes av mennesker i så vanskelige livssituasjoner?

Kåre Magnus: Velkommen hit, Sigve.

Sigve: Tusen takk!

Kåre Magnus: Veldig hyggelig å ha deg her. Du er billedkunstner og skulptør, men er også utdannet i design. Du er født i 1991. Da går du under kategorien "ung kunstner". Jeg er født i 1978. Jeg er gammel kunstner. Men du har allerede rukket å gjøre ganske mye. Fortell meg litt om bakgrunnen din.

Sigve: Ja, hvor langt tilbake skal man egentlig gå? Men for å gjøre et langt liv - i anførselstegn - kort, så har jeg alltid gått all in. Ganske tidlig var det all in-kokk. Så ble det all in-musikk. Så var det et folkehøyskoleår som skulle forberede meg til musikkhøyskole. Så innså jeg at jeg hadde gjort et skifte fra klassisk gitar til cello. Jeg innså at jeg gjorde det for seint, og begynte å innse at øvingstimene i kjelleren ikke funka for meg. Så da var det all in-design.

Kåre Magnus: Hvor mange år var du designer?

Sigve: Jeg gikk tre år på AHO (Arkitektthøyskolen) i Oslo. Gjennom det oppdaget jeg hva som funker og hva som ikke funker for min del. Det var noen venninner som ga meg en bok fra Design Academy Eindhoven. Der sa det klikk, liksom. Når jeg bladde gjennom den og prosjektene. Det var den type prosjekter jeg ville gjøre. Det var mye mer materialbasert. Design passer dårlig. I Nederland kaller man det kanskje formgivning. Det passer mer inn på det. Men de har mye større og bredere paraply, som er design.

Kåre Magnus: Her snakka designklær på en annen måte enn det du var vant til fra arkitektthøgskolen?

Sigve: Ja. Så jeg trenger mer "hands on", å bare kunne leke med materialet uten å være god. Altså, jeg har ikke en eneste maskin som kan kutte rett, f.eks. i mitt verksted. Men jeg har veldig mye maskiner, og små maskiner som kan brukes i hendene og sånne ting. Men for å lage riktig bilde av hvem jeg er som kunstner, så må nok det ... Det er så viktig. Det er ikke et eneste verktøy som kan kutte rett, på en måte.

Kåre Magnus: Deilig å høre. Jeg er så utrolig dårlig på å kutte rett sjøll!

Sigve: Design for min del har kanskje blitt min inngang til kunstverden fordi jeg i starten i hvert fall trengte en grunn til å lage, kanskje. Og da ble grunnen, la oss si en stol eller krakk, og så bare begynne med det. Men det var ikke så farlig om det endte opp med å være veldig funksjonell, komfortabel krakk. Der var liksom Eindhoven og det jeg gikk på var "contextual design". Så vi måtte jobbe med design som kommunikasjon, eller bruke ... Et veldig komplekst prosjekt å kunne bli til en stol, som stolen var måten vi kommuniserte med publikum med.

Kåre Magnus: Men hvor går grensen mellom design og kunst? Eller når skjønnte du at ... var det en prosess som gikk over flere år? Eller var det på et tidspunkt du skjønnte sånn ... Ja, men det er jo kunst det jeg egentlig holder på med. Eller var det en glidende overgang?

Sigve: Nei, jeg tror bare det var litt å flytte til Norge, egentlig. Og så ble det mer i kategorien kunst enn design her. Men hvis jeg hadde blitt boende i Nederland, så tror jeg kanskje det kunne ha passa litt mer i begge. Men jeg jobber jo materialbasert. Det passer absolutt inn i kategorien kunst her. Men når man snakker på engelsk, blir det fort sånn "contemporary culture". Det er ikke så interessant å snakke om hvorfor det er kunst eller hvorfor det er design. At det ligger der og balanserer mellom det, er veldig gøy.

Kåre Magnus: Men hva tror du? Bruker du kunst i design eller er det design i kunsten?

Sigve: Jeg bruker nok kanskje design til å lage kunst, vet ikke jeg. Eller bruker sjangre og møbler og sånn, og så blir det skulptur.

Fortellerstemme Kåre Magnus: Knutson er opptatt av hvordan vi forholder oss til tingene vi omgir oss med. Sigve beskriver skulpturene som resultat av en intuitiv prosess, der han søker etter iboende former.

Kåre Magnus: Iboende former ... Altså, jeg maler, og da tenker jeg kanskje at det er en del ... Man opparbeider seg en del sånne grep etter hvert. Noen er man bevisst, og noen er man ubevisst. Når du jobber med skulptur, har du også et slags sånn register? Og hva er det registeret? Eller hva er de formene?

Sigve: I starten så jobba jeg veldig mye med tegning, bygde opp et bibliotek av tegning og store *stacker* med tegninger. Det var viktig at det ikke var skisser, men det var en ting i seg selv. Så det var ikke en skisse til en skulptur eller noe. Men man kunne prøve å tolke den tegningen inn. Hva vil denne tegningen være hvis det f.eks. skal være design? Eller hvis det skal være skulptur, hvordan er denne i tre, hvordan er den i metall? Så jeg brukte mye tid på det, og forska veldig mye på det. Så jeg gjorde masse eksperimenter, bl.a. brukte treverktøy i gipsblokker.

Og en gipsblokk kan du jo støpe keramikk i, så da kunne jeg *carve* ut en form. Så det ble veldig lik tegning. Så intuitivt bare tegne fram en form, som var jo negativt, og så kunne jeg helle ned i keramikk, så ble det en gjenstand.

Kåre Magnus: Har du noen former eller grep du alltid vender tilbake til, tror du?

Sigve: Jeg har nok registrert som f.eks. når man tegner at man tar en kurve til høyre, eller at det ofte starter med det. Så da er jo trikset å snu blokka på den første streken, snu den 90 grader. Så kan du snu den tilbake for ikke å ha samme utgangspunkt for mange ganger. Men jeg tror absolutt det er litt sånn ... Jeg har vært ute etter å finne materialprosesser. Som kan være lignende tegning, så f.eks. en vinkelsliper kan få et ganske nytt verktøy som du kan

skru på, som har en rund ball med et skjære, eller et knivblad på seg. Så blir jo det veldig likt som en tegnemåte i tre, da, f.eks.

Fortellerstemme Kåre Magnus: Knutson jobber mye med skulpturer og gjenstander i tre og metall. Akkurat som skulpturen utenfor Nic Waal har mange av dem runde og sirkulære former.

Kåre Magnus: Har du ... Altså, denne skulpturen er jo på et offentlig sted. Har du i tankene hvordan arbeidene dine blir møtt av andre? Og i så fall, hvilke tanker er det?

Sigve: Ja, absolutt. Jeg tenker ofte det er fint i offentlig rom at det ikke er sånn skrikende hva det betyr, eller at det skal styre deg veldig. At abstrakte skulpturer funker veldig bra i offentlige rom. Fordi de som har det i hverdagslivet, tolker det på en annen måte enn de som ser det bare én gang.

Fortellerstemme Kåre Magnus: Nic Waal-instituttet var selv veldig involvert og investert i prosessen som førte til Sigves oppdrag. Det var nemlig klinikken selv som ønsket seg kunst.

Kåre Magnus: OK. Det starta med at du fikk et oppdrag av KORO?

Sigve: Ja. Det kom vel inn på mail, og så ganske raskt så tok vi et møte på Nic Waal-instituttet.

Kåre Magnus: Men her var det noe spesielt, fordi etter som jeg skjønnte det, så var dette en bestilling fra Nic Waal. Altså de var veldig delaktige i prosessen?

Sigve: Ja, de har søkt om kunst, og er en av mange som har søkt. Så er de heldige som har fått innvilga søknaden sin. Da starter jo prosessen, egentlig. Når du får et oppdrag, så må du jo nesten se før du ... Du må se stedet, tenker du da. Da kan du begynne å få ideer og tegne, og da går prosessen. Og den går jo selv om du jogger eller sover, eller prøver å sove, eller hva du gjør.

Kåre Magnus: Altså, det er et sted hvor barn kommer, og som har psykiske utfordringer. Og så er det et bygg man må forholde seg til, som da står i bakgrunnen. Og så er det vel natur eller park rundt, da. Hva tenkte du?

Sigve: Det er kanskje det gøyeste når du har fått et slags oppdrag, eller i hvert fall med mindre du foreslår noe veldig feil, så går det riktig vei. Alt er jo mulig, og du begynner å se på plassen, bygget ... Og det er jo det gøyeste kanskje, å tegne masse forslag og tenke.... besøke plassen mye.

Det er jo et nydelig bygg, skikkelig fint, men mange opplevde det kanskje som litt sånn tungt og skarpt, mange flater i betong. Altså for min del veldig fine flater i betong, men det var noe med å myke opp disse formene òg, og være i en kontrast til det.

Kåre Magnus: Hvilke tilbakemeldinger fikk du da du presterte hva du faktisk skulle lage?

Sigve: Jeg tror det bare var veldig positivt, altså. At det passa bra, og dette er bra. Akkurat her, til dette prosjektet, hvis jeg skal snakke om det, så var det kanskje viktig å lage en skulptur som var litt sånn ... Dette kunne bl.a. ikke være skummel. Eller sto det liksom i oppdraget, da.

Kåre Magnus: Ikke noe som er skummelt? Hva vil det si?

Sigve: Ja hva vil det si ... Jeg tror du kunne ha laget noe ganske skummelt, og så måtte de argumentere ganske bra for at "oi, dette ble for skummelt", liksom.

Kåre Magnus: Men det er noe figurasjon? Et skrikende grønt ansikt, det er kanskje ikke det man skulle hatt?

Sigve: Med denne skulpturen har jeg nok tenkt at ideen var litt at man skulle distrahere disse barna som går forbi der litt. Dette er jo inngangen til klinikken ... Og at det var viktig å kunne... Kanskje for en forelder å kunne peke på noe, eller at det skulle være litt ...

Kåre Magnus: En avledning, kanskje?

Sigve: Ja. Og da tenker jeg abstrakte former og liksom ... Ja, litt sånn fantasi passer veldig bra.

Kåre Magnus: Altså vi må jo ... Kan du beskrive den litt?

Sigve: Ja, for min del har det kanskje vært mer et sånt verktøy, rart verktøy, noe som passer en hånd, men så er jo denne tre meter høy, da, så det blir jo en transformasjon av en type håndverktøy eller en håv eller et eller annet. Jeg oppdaget òg at en julegave til min mor var en slags sil som ligna veldig på denne. Så der var det jo et ... Men det tenker jeg er litt det fine med det jeg snakker om når jeg søker etter noen former som er inni meg gjennom tegning fordi det er raskere å gjøre det gjennom tegning. Men oftest kan det òg være f.eks. spikkearbeid eller trearbeid. Eller keramikk, det er jo kjempeintuitivt og raskt å jobbe i da.

Kåre Magnus: Og så er det noe veldig organisk over det òg. Hvis vi skal prøve å beskrive det for lytteren, så er det jo et slags tre, eller formen kan assosieres med et tre, eller en sil, og så er den ganske fluffy, selv om det er aluminium så føles den myk.

Sigve: Ja

Kåre Magnus: Og så er det en del hull i den. Fire hull i bønn som har stort sett samme størrelse. Litt variabel, så litt større hull på toppen. Dette er sikkert ... Her tenker kunstnere veldig ulikt. Noen vil kanskje si at: Ikke søren om du skal klatre i den skulpturen min. På det stedet der, vil du at folk skal klatre i den? Eller barn, da? Ta på den.

Sigve: For min del er det jo bare fint om folk gjør det. Men jeg syns jo det er fint at ting kan brukes og ... Det å hamre litt, eller høre hva ... Hvorfor klinger denne? For mange tror jo for eksempel at denne er solid. Men den består jo av et par centimeter, noen ganger én centimeter, litt variabel tykkelse i aluminium. Så den er jo støpt som et skall av en modell som jeg har lagd. Så jeg vil jo absolutt ... Det er jo det fine med skulptur i offentlig rom, du kan ta og hamre på. Og høre på klangen i metallet og ... ja. Det er jo en unik mulighet til å bli kjent med skulptur, i forhold til skulptur på museum.

Kåre Magnus: Hvordan har du laga skulpturen?

Sigve: Måten denne er lagd på, er jo liksom en ... Først en tegning, så en gipsskulptur, som må vise og kommunisere med andre hvordan denne skulpturen skal bli. Og så har jeg lagd den i fullskala. Det er veldig viktig for min del at jeg kan lage denne type skulptur i fullskala på mitt verksted, hvor jeg er komfortabel og har tid til å se. Den har jeg også kunnet ta ut av verkstedet, se på utendørs og jobbe med utendørs. Så måten den er lagd på, fullskalamodellen er lagd i isopor. Og så røffer jeg ut det med verktøy, og så jobber jeg med overflaten i en form for *paper pulp*, eller pappmaché. Og blander inn ting for at det ikke skal bli så tydelig hva materialet er. Jobbe med overflatemasse.

Fortellerstemme Kåre Magnus: Underveis i prosessen med å utforme skulpturen, oppsto det et litt tilfeldig, men likevel et relevant møte mellom Sigve og noen andre i atelieret.

Sigve: Akkurat under denne tiden, så tror jeg det var mellom atelier, hvis jeg ikke husker feil. Så levde jeg litt mer nomadisk, og så hadde jeg et slags sommeratelier i min hjemby. Som jeg brukte mye òg. Der delte jeg atelieret med en barnegruppe på torsdag.

Kåre Magnus: Og dette er i ...? Lillesand, ja.

Sigve: Hver torsdag dytta jeg mine ting inn i hjørnet, og så kom barna og lekte litt med ... Eller jobba mye med noen av de samme materialene. Jeg tror de så de gipsbåndene mine òg, så de kjøpte òg det. Mulig de hadde de fra før av òg. Men det var et fint eksempel på hvordan de informerte min prosess, ved at de begynte å lage aluminiumfoliefigurer, og så kledde utpå gips. Og det funker mye bedre enn det jeg drev med. Jeg drev med metalltråd, veldig *trad*. Og så begynne med gipsbånd, og da blir det veldig tykt. Du bruker mye gips. Det var et fint eksempel på hvordan de ...

Kåre Magnus: Du fikk noen tips av barna, rett og slett?

Sigve: Ja, masse tips å hente.

Kåre Magnus: Det er jo noe veldig fint med det, at denne skulpturen har endt opp et sted hvor det kommer barn, og så har egentlig barn vært en liten del av prosessen.

Sigve: Mhm, absolutt.

Kåre Magnus: Etter å ha jobbet lenge med gipsmodellen her hjemme, sendte Sigve den til Nederland for å få laget skulpturen i aluminium.

Fortellerstemme Kåre Magnus: Når du sendte fra deg denne skulpturen etter å ha jobba med den på atelieret, den ble sendt til Nederland? Drar du da med ...?

Sigve: Det er jo litt stress, for det er veldig sånn derre ... Hvordan sende en 3 meter høy skulptur ... Du kan ikke bare gå ned til Posten, som nå er på dagligvarebutikken og sende den! Men jeg kom i kontakt med et helt fantastisk transportfirma som driver på Vestlandet, og metallspon sendes til Tyskland. Og det er jo liksom ganske mykt, selv om det er metall, men det er stålull bare i litt større format, så de har store lastebiler med det. Og av og til så er ikke de helt fylt opp, bare fordi det var ikke mer, og det selges da i Tyskland. Så da kom jeg i kontakt med dem, og de sa ja, men det er gøy, det. Så da bare kjører de ... kommer de utafør atelieret og så kan jeg lempe ...

Vi heiser ... Disse er jo da lette modeller, ganske lette modeller, så to personer kan liksom løfte de opp, og ned i sponhaugen, og så bare ligger de og duver med ... Og før var de i tillegg liksom ... Ja, de bare tar ferja over, og så kjører de gjennom Danmark og Tyskland, og så leverer de ... Tilfeldigvis var det stedet dette metallsponet, det var en time unna det støperiet det skulle til uansett, så det var veldig lettvent det, da.

Kåre Magnus: Særlig kunstnere som hører akkurat der, får litt vann i munnen, for det å transportere kunst er på en måte en egen greie. Ofte er det veldig, veldig, veldig dyrt, hvis det er transportfirmaer som spesialiserer seg på kunst. Og bare det at det kommer trygt frem ... Og nå ser vi de modellene ligge og duve i metallspon ...

Sigve: Skikkelig fint!

Kåre Magnus: Det er nydelig!

Var du da til stede i Nederland da dette ble produsert, eller måtte du vente på resultatet?

Sigve: Ja, jeg reiser ned noen ganger. Men vi har jobba sammen en stund, og jeg kjenner dem fra den studietiden til og med. Og liksom ... full *trust*.

Kåre Magnus: Er det mye som kan gå galt i en sånn produksjon?

Sigve: Bare hvis du tar sjanser med noen du ikke kjenner kanskje, og de tar *shortcuts*.

Kåre Magnus: Men det gikk bra?

Sigve: Det gikk bra.

Kåre Magnus: Og så endte den opp på Nic Waal-klinikken.

Sigve: Ja.

Fortellerstemme Kåre Magnus: Nic Waal-klinikken ble startet av nettopp Nic Waal. Hun blir kalt for moren til norsk barne- og ungdomspsykiatri. Waal ble født på begynnelsen av 1900-tallet, og var dypt engasjert i barnepsykologi. Hun var lege, psykoanalytiker og en radikaler som var aktiv i motstandsbevegelsen under krigen.

Hun starta selve instituttet på 1950-tallet.

I 2021 var en omfattende rehabilitering av bygget ferdig, og Knutson fikk i oppdrag av KORO om å lage kunst som møter folk på utsiden. Skulpturen ble avduket i 2023.

Kåre Magnus: Hvis vi spoler litt tilbake til da du ble spurt om å gjøre det her. Hva var det første du tenkte da du skjønnte hva slags sted dette var, hvor skulpturen din skulle stå?

Sigve: Jeg tenkte kanskje at det måtte en grundig research til. Vi var på befaring eller besøk, og så stedet og sånn, men jeg vet ikke. Her var det veldig sånn at det er et fantastisk bygg. Det er bygd for barna, så det er blant annet for voksne veldig lavt under taket, og rommene er for små, men det er gjort helt bevisst for at det skal føles trygt. Og det er unikt. Jeg har aldri hørt om det der før. Og det er jo barnas psykiske helse som er i fokus, men nydelig atriumshage i midten av bygget, og skikkelig fint bygg gjort av Lund og Slaatto.

Kåre Magnus: Det er jo et sted hvor ... Og barn, som er det kjæreste vi har, kommer, og det er barn som sliter. Følte du på et visst ansvar? På at når de kommer, så skal du i hvert fall ... Det hadde i hvert fall jeg følt på, det hadde vært nesten litt ærefrykt. At man vil gjøre alt for at disse barna får det bedre, eller en bedre dag, da.

Sigve: Ja, det er absolutt, det. Men jeg tror kanskje hvis du føler for mye på det, at du kan gjøre en dårlig jobb. Du vil jo alltid gjøre en kjempegod jobb, det er jo alltid målet, men hvis man prøver for hardt, så gjør man kanskje det.

Kåre Magnus: Ja, at man skal prøve å gjøre noe som redder verden, det er kanskje litt vanskelig?

Sigve: Ja ikke sant. De som jobber der, har jo lange, tunge utdannelser og er utrolig dyktige folk som kan det å hjelpe disse barna best. Og så kan kunst spille en rolle i det. Innvendig så gjør det det. Og arkitektur spiller en stor rolle der inne. Så jeg føler alle er involvert i det prosjektet som jo er kjempelangt, helt siden Nic Waal begynte. Og gjort det beste for barna. Så håper jeg jo at jeg gjorde det.

Kåre Magnus: Sigve, tusen takk for praten. Og så må jo det nevnes at denne skulpturen altså står utenfor Nic Waal-klinikken. Så hvem som helst kan dra og se den, banke på den, få høre på klangen, ta på den.

Sigve: Ja, veldig taktil skulptur!

Kåre Magnus: Og kanskje klatre på den.

Kåre Magnus: Sigve, tusen takk, og lykke til videre i livet. Og med kunsten generelt.

Sigve: Tusen takk, veldig hyggelig!

Kåre Magnus: Denne podkasten er produsert av Feelgood Scene, Film og TV for KORO, og er laget av Anna Katharina Haukeland og Ann-Lisbeth Hemmingsen fra KORO. Manusforfatter Anne Gerd Grimsby Haarr, og meg Kåre Magnus Bergh. Produsent og klipper av episoden er Atle Bore. Executive produsent er Miriam Ofsdal Berg.